

תיאור שמחת בית השואבה

משנה כתב יד קאופמן סוכה ה'

אמר: מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו.
(ב) [ב] מוצאי יום טוב הראשון של חג היו יורדים לעזרת הנשים, ומתקנים שם תיקון גדול. ומנורת שלזהב היו שם, וספלים שלזהב בראשיהם, וארבעה סולמות על כל מנורה ומנורה, וארבעה ילדים מפרחי כהונה, ובידיהם פדי יין וכדי ששמן שלמאה ועשרים לוג, והן מטילין לתוך כל ספל וספל.
(ג) [ג] מבלאי מכנסי הכהנים ומהמניניהם היו מפקיעים, ובהם היו מדליקים. לא היתה חצר בירושלם שלא היתה מאירה מאור בית השואבה.
(ד) [ד] החסידים ואנשי המעשה¹ היו מרקדים לפניהם באבוקות, ואומרין לפניהם דברי תושבחות. הלויים בכינורות ובנבלים ובמצלתים, ובכל כלי שיר בלא מספר, על חמש עשרה מעלות היו רודות מעזרת ישראל לעזרת הנשים, כנגד חמש עשרה שיר המעלות שבתילים, שעליהם הלויים עומדים בשיר.
(ה) [ה] עמדו שני כהנים בשער העליון, היו רוד מעזרת ישראל לעזרת הנשים, ושתי חצוצרות בידם. קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו למעלה עשירית, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו לעזרה, תקעו והריעו ותקעו. היו תוקעים והולכים, עד שמגיעים לשער היוצא למזרח. הגיעו לשער היוצא למזרח, והפכו פניהם למערב, ואמר: "אבותינו שהיו במקום הזה, (יחזקאל ח':ט"ז) "אחוריהם אל היכל יי ופניהם קדמה, והמה משתחוים קדמה לשמש"; אנו ליה וליה עינינו! ר' יהודה אומר: היו שובין אותו לומר: "אנו ליה, וליה עינינו!"

תוספתא סוכה ד'

(א) בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים רואין מבפנים ונשים רואות מבחוץ, וכשראו בית דין שהן באין לידי קלות ראש, עשו שלש גזוזטראות בעזרה, כנגד שלש, שלש רוחות, ששם נשים יושבות ורואות בשמחת בית השואבה, ולא היו מעורבין.
(ב) חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהן באבוקות ואומרין לפניהם דברי תושבחות, מה היו אומרין, אשרי מי שלא חטא וכל מי שחטא ימחל. ויש מהן או' אשרי ילדותי שלא ביישה את זקנותי, אילו אנשי מעשה. ויש מהן שהיו אומרין אשריך זקנתי שתכפרי על ילדותי, אילו בעלי תשובה.
(ג) הלל הזקן או' למקום שלבי אוהב לשם רגליי מוליכות אותי, אם אתה תבוא לביתי, אני אבא לביתך, אם אתה לא תבוא לביתי אני לא אבוא לביתך, שנ' בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך ובירכתך.
(ד) מעשה ברבן שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמנה אבוקות של אור, ולא היה אחד מהן נוגע בארץ, וכשהוא משתחוה מניח אצבעו בארץ על גבי הרצפה, שוחה ונושק וזוקף מיד.
(ה) אמר ר' יהושע בן חנניה כל ימי שמחת בית השואבה לא היינו רואין שינה. משכימין אנו לתמיד של שחר, משם לבית הכנסת, משם למוספין, משם לאכילה ושתיה, ומשם לבית המדרש, משם לתמיד של בין הערבים, משם לשמחת בית השואבה.
(ו) אמר ר' יהודה כל שלא ראה בדפלוסטטון של אכסנדריא של מצרים לא ראה כבוד לישראל מימיו. כמין בסלק גדולה היתה, סטיו לפניו מסטיו, פעמים היו שם כפלים כיוצאי מצרים, ושבעים ואחת קטדראות של זהב היו שם כנגד שבעים ואחד זקן, כל אחת ואחת מעשרים וחמש רבוא, ובמה של עץ באמצע, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו, נטל לקרות, והלה מניף בסודרין, והן עונין אמן על כל ברכה וברכה, והלה מניף בסודרין

¹ משנה סוטה ט:טו - משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה

מחברת: אילנה גולד

שיעורי הרב מאיר ליכטנשטיין טוב אחרית דבר מראשיתו.

והן עונין אמן, ולא היו יושבין מעורבבין, אלא זהבים בפני עצמן, כספים בפני עצמן, וגרדיים בפני עצמן, טרשיים בפני עצמן, ונפחין בפני עצמן, וכל כך למה, כדי שיהא אכסניי בא וניטפל לאומנותו, ומשם פרנסה יוצאה. (ז) ולוים בכנורות ובנבלים ובמצלתים וכל כלי שיר, מהן אומ' שיר המעלות הנה ברכו וגו'. (ח) יש מהן שהיו אומ' שאו ידיכם קדש וגו'. (ט) וכשנפטרין זה מזה מה היו אומרי', 'ברכך ה' מציון וגו' וראה בניים וגו'.

רמב"ם שופר וסוכה ולולב ח'

(יב) אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהם, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר "ושמחתם לפני י"י אלהיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג:מ'). וכיצד היו עושין, ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה, כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד, מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה:

(יג) והיאך היתה שמחה זו, **החליל מכה**, ומנגנין בכינור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה, בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידע, ואומרים דברי שיר ותשבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב:

(יד) מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עם הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ושמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם, האנשים והנשים, כולן באין לראות ולשמוע: (טו) שהשמחה שישמח אדם בעשיית המצוות **ובאהבת הא-ל** שציוה בהם, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להיפרע ממנו, שנאמר "תחת אשר לא עבדת את י"י א-להיך בשמחה ובטוב לבב" (דברים כ"ח:מ"ז). וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו, ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה, ועל זה הזהיר שלמה ואמר "אל תתהדר לפני מלך" (משלי כ"ה:ו):

וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו, הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אומר "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" וכו' (שמואל ב' ו':כ"ב). ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני י"י, שנאמר "(ו)המלך דוד מפזז ומכרכר לפני י"י" (שמואל ב' ו':ט"ז):

רמב"ם הלכות לולב	משנה סוכה
<p>והיאך היתה שמחה זו, החליל מכה, ומנגנין בכינור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה, בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידע, ואומרים דברי שיר ותשבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב:</p> <p>(יד) מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עם הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ושמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם, האנשים והנשים, כולן באין לראות ולשמוע:</p>	<p>החסידיים ואנשי המעשה היו מרקדים לפנייהם באבוקות, ואומרין לפנייהם דברי תושבחות הלויים בכינורות ובנבלים ובמצלתים, ובכל כלי שיר בלא מספה, על חמש עשרה מעלות היוקרות מעזרת ישראל לעזרת הנשים, כנגד חמש עשרה שיר המעלות שבתילים, שעליהם הלויים עומדים בשיר.</p> <p>תוספתא סוכה ד בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים רואין מבפנים ונשים רואות מבחוץ</p>

רמב"ם שביבת יום טוב ו'כ'

(כ) כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל, לא יימשך בין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, שנאמר "תחת אשר לא עבדת את י"י אלהיך בשמחה" (דברים כ"ח:מ"ז), הא למדת שהעבודה בשמחה, ואי אפשר לעבוד את י"י לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות:

פרקי העלאת הארון

שמאל ב ו

(א) ויסף עוד דוד את כל בחור ב'ישראל שלשים אָלף: (ב) ויקם וילך דוד וכל העם אשר אתו מבעלי הוֹדָה להעלות משם את ארון האֱלֹהִים אשר נקרא שם שם ה' צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים עָלָיו: (ג) וירכבו את ארון האֱלֹהִים אֶל עֲגֹלָה חֲדָשָׁה וישאֶהוּ מִבֵּית אֲבִינֹדָב אֲשֶׁר בַּגְּבֵעָה וַעֲזָא וְאֶחָיו בְּנֵי אֲבִינֹדָב נֹהֲגִים אֶת הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה: (ד) וישאֶהוּ מִבֵּית אֲבִינֹדָב אֲשֶׁר בַּגְּבֵעָה עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶחָיו הֵלֵךְ לִפְנֵי הָאָרוֹן: (ה) וְדוֹד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים לִפְנֵי ה' בְּכָל עֲצֵי בְרוּשִׁים וּבְכַנְרוֹת וּבְנִבְלָיִם וּבְתַפִּים וּבְמִנְעֻנְעִים וּבְצִלְצִלִּים: (ו) וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֹן נָכוֹן וַיִּשְׁלַח עֲזָא אֶל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֹּאחֲזֵ בּוֹ כִּי שָׁמְטוּ הַבְּקָר: (ז) וַיַּחַר אֵף ה' בַּעֲזָה וַיִּכְהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל הַשֵּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים: (ח) וַיַּחַר לְדוֹד עַל אֲשֶׁר פָּרַץ ה' פָּרַץ בַּעֲזָה וַיִּקְרָא לְמִקּוֹם הַהוּא פָּרַץ עֲזָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (ט) וַיֵּרָא דוֹד אֶת ה' בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵיךְ יָבֹא אֵלַי אָרוֹן ה': (י) וְלֹא אָבָה דוֹד לְהִסִּיר אֵלָיו אֶת אָרוֹן ה' עַל עֵיר דוֹד וַיִּטְהוּ דוֹד בֵּית עֶבֶד אָדוֹם הַגִּתִּי: (יא) וַיֵּשֶׁב אָרוֹן ה' בֵּית עֶבֶד אָדוֹם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרַךְ ה' אֶת עֶבֶד אָדוֹם וְאֶת כָּל בֵּיתוֹ: (יב) וַיִּגַּד לְמֶלֶךְ דוֹד לֵאמֹר בָּרַךְ ה' אֶת בֵּית עֶבֶד אָדוֹם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּעִבּוֹר אָרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ דוֹד וַיַּעַל אֶת אָרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֶבֶד אָדוֹם עֵיר דוֹד בְּשִׁמְחָה: (יג) וַיְהִי כִּי צָעַדוּ נְשָׂאֵי אָרוֹן ה' שָׁשָׂה צָעָדִים וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא: (יד) וְדוֹד מִכְרָכָר בְּכָל עֵז לִפְנֵי ה' וְדוֹד חֲגוֹר אֲפוֹד בֶּד: (טו) וְדוֹד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מְעִלִּים אֶת אָרוֹן ה' בַּתְּרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר: (טז) וַהֲיָה אָרוֹן ה' בָּא עֵיר דוֹד וּמִיכַל בֵּת שָׂאוֹל נִשְׁקָפָה בַּעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת הַמֶּלֶךְ דוֹד מִפְּזוֹ וּמִכְרָכָר לִפְנֵי ה' וַתִּבְזֹ לוֹ בְּלִבָּהּ: (יז) וַיָּבֹאוּ אֶת אָרוֹן ה' וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בְּמִקּוֹמוֹ בְּתוֹךְ הָאֵהָל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דוֹד וַיַּעַל דוֹד עֲלוֹת לִפְנֵי ה' וַיִּשְׁלְמִים: (יח) וַיְכַל דוֹד מִהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַשְׁלָמִים וַיְבָרַךְ אֶת הָעָם בְּשֵׁם ה' צְבָאוֹת: (יט) וַיַּחֲלֵק לְכָל הָעָם לְכָל הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל לְמַאִישׁ וְעַד אִשָּׁה לְאִישׁ חֲלַת לָחֵם אַחַת וְאֲשָׁפָר אֶחָד וְאֲשִׁישָׁה אַחַת וַיֵּלֶךְ כָּל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: (כ) וַיֵּשֶׁב דוֹד לְבָרַךְ אֶת בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא מִיכַל בֵּת שָׂאוֹל לְקִרְיַת דוֹד וַתֹּאמֶר מִה נִכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינַי אֲמַהוֹת עֲבָדָיו כִּהְגֹלוֹת נִגְלוֹת אֶחָד הַרְקִים: (כא) וַיֹּאמֶר דוֹד אֶל מִיכַל לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר בָּחַר בִּי מֵאֲבִיךָ וּמִכָּל בֵּיתוֹ לְצוֹת אֹתִי נִגִּיד עַל עַם ה' עַל יִשְׂרָאֵל וְשִׁחֲתִי לִפְנֵי ה': (כב) וּנְקֻלְתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהִיִּיתִי שָׁפֵל בְּעֵינַי וְעַם הָאֲמַהוֹת אֲשֶׁר אֲמַרְתְּ עִמָּם אֲכַבְּדָהּ: (כג) וְלִמִּיכַל בֵּת שָׂאוֹל לֹא הָיָה לָהּ יָלֵד עַד יוֹם מוֹתָהּ:

דברי הימים א יג

(א) וַיִּזְעַץ דָּוִד עִם שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמְּאוֹת לְכָל נְגִיד: (ב) וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל קָהָל יִשְׂרָאֵל אִם עֲלִיכֶם טוֹב וּמִן ה' אֱלֹהֵינוּ נִפְרָצָה נִשְׁלַחָה עַל אֶחָיו הַנְּשָׂאִים בְּכָל אַרְצוֹת יִשְׂרָאֵל וְעַמְהֶם הַכְּהֻנִּים וְהַלְוִיִּם בְּעָרֵי מִגְרָשֵׁיהֶם וַיִּקְבְּצוּ אֲלֵינוּ: (ג) וַנְּסַבֶּה אֶת אָרוֹן אֱלֹהֵינוּ אֲלֵינוּ כִּי לֹא דִרְשָׁנָהּ בִּימֵי שָׂאוֹל: (ד) וַיֹּאמְרוּ כָּל הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי יִשֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינַי כָּל הָעָם: (ה) וַיִּקְהַל דָּוִד אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל מִן שִׁיחוֹר מִצְרִים וְעַד לְבֹא חֲמַת לְהִבִּיא אֶת אָרוֹן הָאֱלֹהִים מִקְרִית יַעֲרִים: (ו) וַיַּעַל דָּוִד וְכָל יִשְׂרָאֵל בַּעֲלֹתָהּ אֶל קְרִית יַעֲרִים אֲשֶׁר לִיהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אָרוֹן הָאֱלֹהִים ה' יוֹשֵׁב הַכְּרִבִּים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם: (ז) וַיִּרְכְּבוּ אֶת אָרוֹן הָאֱלֹהִים עַל עֲגֹלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינֹדָב וַעֲזָא וְאֶחָיו נֹהֲגִים בַּעֲגֹלָה: (ח) וְדוֹד וְכָל יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּכָל עֵז וּבְשִׁירִים וּבְכַנְרוֹת וּבְנִבְלָיִם וּבְתַפִּים וּבְמִצְלִתִּים וּבְחֻצְצוֹת: (ט) וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֹן כִּידָן וַיִּשְׁלַח עֲזָא אֶת יְדוֹ לְאַחֲזֵ אֶת הָאָרוֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבְּקָר: (י) וַיַּחַר אֵף

ה' בעזא וינהו על אשר שלח ידו על הארון וימת שם לפני אלהים: (יא) ויחר לדויד כי פרץ ה' פרץ בעזא ויקרא למקום ההוא פרץ עזא עד היום הזה: (יב) ויירא דויד את האלהים ביום ההוא לאמר ה' אביא אלי את ארון האלהים: (יג) ולא הסיר דויד את הארון **אלי** אל עיר דויד ויטהו אל בית עבד אדם הגתי: (יד) וישב ארון האלהים עם בית עבד אדם בביתו שלשה חדשים ויברך ה' את בית עבד אדם ואת כל אשר לו: פ

דברי הימים א טו, יא - כט

(יא) ויקרא דויד לצדוק ולאביטר הכהנים וללויים לאוריאל עשיהו ויואל שמעיהו ואליאל ועמינדב: (יב) ויאמר להם אתם ראשי האבות ללויים התקדשו אתם ואחיהם והעליתם את ארון ה' אלהי ישראל **אל הכינותי לו**: (יג) כי למבראשונה לא אתם פרץ ה' אלהינו בנו כי לא **דרשנהו כמשפט**: (יד) ויתקדשו הכהנים והלויים להעלות את ארון ה' אלהי ישראל: (טו) וישאו בני הלויים את ארון האלהים כאשר צוה משה כדבר ה' בכתפם במטות עליהם: פ (טז) ויאמר דויד לשרי הלויים להעמיד את אחיהם המשררים **בכלי שיר נבלים וכנרות ומצלתיים משמיעים להרים בקול לשמחה**: פ (יז) ויעמידו הלויים את הימן בן יואל ומן אחיו אסף בן ברכיהו וימן בני מררי אחיהם איתן בן קושיהו: (יח) ועמהם אחיהם המשנים זכריהו בן יעזיאל ושמירמות ויחיאל ועני אליאב ובניהו ומעשיהו ומתתיהו ואליפלהו ומקניהו ועבד אדם ויעיאל השערים: (יט) והמשררים הימן אסף ואיתן **במצלתיים** נחשת להשמיע: (כ) וזכריהו ועזיאל ושמירמות ויחיאל ועני ואליאב ומעשיהו ובניהו **בנבלים** על עלמות: (כא) ומתתיהו ואליפלהו ומקניהו ועבד אדם ויעיאל ועזיאהו **בכנרות** על השמינית לנצח: (כב) וכניהו שר הלויים במשא יסר במשא כי מבין הוא: (כג) וברכיהו ואלקנה שערים לארון: (כד) ושבניהו ויושפט ונתנאל ועמשי וזכריהו ובניהו ואליעזר **הכהנים** מחצצרים מחצצרים **בחצצרות** לפני ארון האלהים ועבד אדם ויחיהו שערים לארון: (כה) ויהי דויד וזקני ישראל ושרי האלפים והלכים להעלות את ארון ברית ה' מן בית עבד אדם בשמחה: ס (כו) ויהי בעזר האלהים את הלויים נשאי ארון ברית ה' ויזבחו שבעה פרים ושבעה אילים: (כז) ודויד מְכַרְבֵּל במעיל בוצ וכל הלויים הנשאים את הארון והמשררים וכניהו השר המשא המשררים ועל דויד אפוד בד: (כח) **וכל ישראל מעלים את ארון ברית ה' בתרועה ובקול שופר ובחצצרות ובמצלתיים משמיעים בנבלים וכנרות**: (כט) ויהי ארון ברית ה' בא עד עיר דויד ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך ודויד מרקד ומשחק ותבז לו בלבה: פ

דברי הימים א טז, א - ז

(א) ויביאו את ארון האלהים ויציגו אתו בתוך האהל אשר נטה לו דויד ויקריבו עלות ושלמים לפני האלהים: (ב) ויכל דויד מהעלות העלה והשלמים ויברך את העם בשם ה': (ג) ויחלק לכל איש ישראל מאיש ועד אשה לאיש כפר לחם ואשפור ואשישה: (ד) ויתן לפני ארון ה' מן הלויים משרתים **ולהזכיר ולהודות ולהלל לה' אלהי ישראל**: פ (ה) אסף הראש ומשנהו זכריהו ויעיאל ושמירמות ויחיאל ומתתיהו ואליאב ובניהו ועבד אדם ויעיאל בכלי נבלים ובכנרות ואסף במצלתיים משמיע: (ו) ובניהו ויחזיאל הכהנים בחצצרות תמיד לפני ארון ברית האלהים: (ז) ביום ההוא אז נתן דויד בראש להודות לה' ביד אסף ואחיו: פ (ח) הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתיו: (ט) שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו:...

מלכים א ח, א - יא

(א) אז יקהל שלמה את זקני ישראל את כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל המלך שלמה ירושלם להעלות את ארון ברית ה' מעיר דוד היא ציון: (ב) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בָּחַג הוא החדש השביעי: (ג) ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון: (ד) ויעלו את ארון ה' ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר באהל ויעלו אתם הכהנים והלויים: (ה) והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו אתו לפני הארון **מזבחים צאן ובקר** אשר לא יספרו ולא ימנו מרב: (ו) ויבאו הכהנים את ארון ברית ה' אל **מקומו** אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת כנפי הכרובים:

דברי הימים ב ה

(א) ותשלם כל המלאכה אשר עשה שלמה לבית ה' ויבא שלמה את קדשי דויד אביו ואת הכסף ואת הזהב ואת כל הכלים נתן באצרות בית האלהים: פ (ב) אז יקהיל שלמה את זקני ישראל ואת כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל ירושלם להעלות את ארון ברית ה' מעיר דויד היא ציון: (ג) ויקהלו אל המלך כל איש ישראל בחג הוא החדש השבעי: (ד) ויבאו כל זקני ישראל וישאו הלוים את הארון: (ה) ויעלו את הארון ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר באהל העלו אתם הכהנים הלוים: (ו) והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו לפני הארון מזבחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב: (ז) ויביאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים אל תחת כנפי הכרובים: (ח) ויהיו הכרובים פרשים כנפים על מקום הארון ויכסו הכרובים על הארון ועל בדיו מלמעלה: (ט) ויאריכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הארון על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהי שם עד היום הזה: (י) אין בארון רק שני הלחות אשר נתן משה בחרב אשר קרת ה' עם בני ישראל בצאתם ממצרים: פ (יא) ויהי בצאת הכהנים מן הקדש כי כל הכהנים הנמצאים התקדשו אין לשמור למחלקות: (יב) והלוים המשגרים לכלם לאסוף להימן לידתנו ולבניהם ולאחיהם מלבשים בוץ במצלתים ובנבלים וכנרות עמדים מזרח למזבח ועמהם כהנים למאה ועשרים מחצרים מחצרים **בחצרות: (יג) ויהי כאחד למחצרים למחצרים ולמשגרים להשמיע קול אחד ולהלל ולהודות לה' וקהרים קול בחצרות ובמצלתים ובכלי השיר ובהלל לה'** כי טוב כי לעולם חסדו והבית מלא ענן בית ה': (יד) ולא יכלו הכהנים לעמוד לשירת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית האלהים: פ

התהלוכה

יחזקאל ח

(א) ויהי בשנה הששית בששי בחמשה לחדש אני יושב בביתי וזקני יהודה יושבים לפני ותפל עלי שם יד אדני ה': (ב) ואראה והנה דמות כמראה אש ממראה מתניו ולמטה אש וממתניו ולמעלה כמראה זהר כעין החשמלה: (ג) וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי ותשא אתי רוח בין הארץ ובין השמים ותבא אתי ירושלמה במראות אלהים אל פתח שער הפנימית הפונה צפונה אשר שם מושב סמל הקנאה המקנה: (ד) והנה שם כבוד אלהי ישראל כמראה אשר ראיתי בבקעה: (ה) ויאמר אלי בן אדם שא נא עיניך דרך צפונה ואשא עיני דרך צפונה והנה מצפון לשער המזבח סמל הקנאה הזה בבאה: (ו) ויאמר אלי בן אדם הראה אתה מהם מה הם עשים תועבות גדלות אשר בית ישראל עשים פה לרחקה מעל מקדשי ועוד תשוב תראה תועבות גדלות: (ז) ויבא אתי אל פתח החצר ואראה והנה חר אחד בקיר: (ח) ויאמר אלי בן אדם חתר נא בקיר ואחתר בקיר והנה פתח אחד: (ט) ויאמר אלי בא וראה את התועבות הרעות אשר הם עשים פה: (י) ואבוא ואראה והנה כל תבנית רמש ובהמה שקץ וכל גלולי בית ישראל מחקה על הקיר סביב סביב: (יא) **ושבעים איש מזקני בית ישראל ויאזניהו בן שפן עמד בתוכם עמדים לפנייהם ואיש מקטרותו בידו ועתר ענן הקטר עלה: (יב) ויאמר אלי הראית בן אדם אשר זקני בית ישראל עשים בחשה איש בחדרי משכיתו כי אמרים אין ה' ראה אתנו עזב ה' את הארץ: (יג) ויאמר אלי עוד תשוב תראה תועבות גדלות אשר המה עשים: (יד) ויבא אתי אל פתח שער בית ה' אשר אל הצפונה והנה שם הנשים ישבות מבכות את התמוז: (טו) ויאמר אלי הראית בן אדם עוד תשוב תראה תועבות גדלות מאלה: (טז) ויבא אתי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והמה משתחווים קדמה לשמש: (יז) ויאמר אלי הראית בן אדם הנקל לבית יהודה מעשות את התועבות אשר עשו פה כי מלאו את הארץ חס וישבו להכעיסני והנם שלחים את הזמורה אל אפם: (יח) וגם אני אעשה בחמה לא תחוס עיני ולא אחמל וקראו באזני קול גדול ולא אשמע אותם:**

הקהל

רמב"ם חגיגה ג'א'

(א) מצות עשה להקהיל את כל ישראל, אנשים ונשים וטף, בכל מוצאי שמיטה כשיעלו לרגל, ולקרות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותן במצוות ומחזקות ידיהם בדת האמת, שנאמר "מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות בבוא כל ישראל וכו' הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך" וכו' (דברים ל"א:י"ב):

(ג) אמתי היו קוראין, במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות, שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית. והמלך הוא שיקרא באזניהם. ובעזרת הנשים היו קוראין. וקורא כשהוא יושב, ואם קרא מעומד הרי זה משובח:

מאיכן הוא קורא, מתחילת חומש אלה הדברים עד סוף פרשת שמע ישראל, ומדלג ל"והיה אם שמוע תשמעו" (דברים י"א:ג), וגומר אותה, ומדלג ל"עשר תעשר" (דברים י"ד:כ"ב), וקורא מ"עשר תעשר" על הסדר עד סוף ברכות וקללות, עד "מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב" (דברים כ"ח:ט"ו), ופוסק:

(ד) כיצד הוא קורא, תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם, ומביאין בימה גדולה, ושל עץ היתה, ומעמידין אותה באמצע עזרת הנשים, והמלך עולה ויושב עליה, כדי שישמעו קריאתו, וכל ישראל העולין לחג מתקבצין סביביו. ...

(ו) וגרים שאינן מכירין, חייבין להכין ליבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה, כיום שניתנה בו בסיני:

אפילו חכמים גדולים שיודעין כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתירה. ומי שאינו יכול לשמוע, מכון ליבו לקריאה זו, שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת, ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה, ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל:

(ז) יום הקהל שחל להיות בשבת, מאחרין לאחר השבת, מפני תקיעת החצוצרות והתחונות שאינן דוחין את השבת:

רמב"ם חגיגה - הקהל	רמב"ם לולב - שמחת בית השואבה
<p>מצות עשה להקהיל את כל ישראל, אנשים ונשים וטף... (ג) אמתי היו קוראין, במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות, שהוא תחילת ימי חולו של מועד של שנה שמינית. והמלך הוא שיקרא באזניהם. ובעזרת הנשים היו קוראין. וקורא כשהוא יושב, ואם קרא מעומד הרי זה משובח:</p> <p>(ד) כיצד הוא קורא, תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם, ומביאין בימה גדולה, ושל עץ היתה, ומעמידין אותה באמצע עזרת הנשים, והמלך עולה ויושב עליה, כדי שישמעו קריאתו, וכל ישראל העולין לחג מתקבצין סביביו. ...</p> <p>(ו) וגרים שאינן מכירין, חייבין להכין ליבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה, כיום שניתנה בו בסיני:</p> <p>אפילו חכמים גדולים שיודעין כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתירה. ומי שאינו יכול לשמוע, מכון ליבו לקריאה זו, שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת, ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה, ומפי הגבורה שומעה, שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל:</p>	<p>וכיצד היו עושין, ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה, כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום יום מימי חולו של מועד. מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה: (יג) והיאך היתה שמחה זו, החליל מכה, ומנגנין בכינור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה, בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידע, ואומרים דברי שיר ותשבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב:</p> <p>(יד) מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עם הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ושמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם, האנשים והנשים, כולן באין לראות ולשמוע:</p> <p>(טו) שהשמחה שישמח אדם בעשיית המצוות ובאהבת האל שציוה בהם, עבודה גדולה היא, ...</p>

<p>(ז) יום הקהל שחל להיות בשבת, מאחרין לאחר השבת, מפני תקיעת החצוצרות והתחינות שאינן דוחין את השבת:</p>	<p>וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו, הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אומר "ונקליתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" וכו' (שמואל ב' ו':כ"ב). ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני י"י, שנאמר "(ו)המלך דוד מפזז ומכרכר לפני י"י"</p>
--	---

רמב"ם תשובה י'א'

(א) אל יאמר אדם, הריני עושה מצוות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל הברכות הכתובות בתורה, או כדי שאזכה לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהם כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה, או כדי שלא אכרת מחיי העולם הבא: אין ראוי לעבוד את י"י על דרך זה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה, ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובד את י"י על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים, שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה:

(ב) **העובד מאהבה** עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם, לא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה, אלא עושה האמת מפני שהוא אמת, וסוף הטובה לבוא בכלל: ומעלה זו היא מעלה גדולה עד מאד, **ואין כל חכם זוכה לה**, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה אוהבי, לפי שלא עבד אלא מאהבה, והיא המעלה שצונו הקב"ה על ידי משה רבנו, שנאמר "ואהבת את י"י אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ו':ה'). ובזמן שיאהב את י"י אהבה הראויה, מיד יעשה כל המצוות מאהבה:

תוספתא סוטה (ליברמן) ז:ט

מעשה בר' יוחנן בן ברוקה ור' לעזר חסמא שבאו מיבנה ללוד והקבילו פני ר' יהוש' בפקיעין אמ' להם ר' יהושע מה חידוש היה בבית המדרש היום אמרו לו תלמידך אנו ומימך אנו שותין אמ' להם אי אפשר שלא יהא חידוש בבית המדרש שבת של מי היתה אמרו לו של ר' לעזר בן עזריה היתה אמ' להם היכן היתה הגדה הקהלה את האנשים והנשים והטף אמ' להם מה דרש בה אמ' לו ר' כך דרש בה אם אנשים באו ללמוד נשים באו לשמוע טפילין למה הן באין כדי ליתן שכר למביאייהן.

פתילות מבלאי בגדי כהנים

גמרא שבת כ"א.

תני רמי בר חמא: "פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת – אין מדליקין בהן במקדש, משום שצנאמר: 'להעלות נר תמיד' (שמות כ"ז:כ'). " הוא תני לה, והוא אמר לה: כדי שתהא שלהבת עולה מאיליה, ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר. תנו: "מבלאי מכנסי כהנים ומתנייהם היו מפקיעין ומתן מדליקין!!" שמחת בית השואבה שאני. תא שמע: דתני רבה בר מתנה: "בגדי כהונה שבלו – מפקיעין אותן, ומתן היו עושין פתילות למקדש." מאי לאו דכלאים! לא, דבוץ.

תוספות שבת כ"א.

שמחת בית השואבה שאני – תימה היכי שרי להדליק והא לאו צורך קרבן הוא ואמר בפ"ב דקידושין (דף נד. ושם) בגדי כהונה שבלו מועלין בהן ודוחק לומר לב"ד מתנה עליהן דמה צורך יש להן להתנות בשביל זה ונראה לר"י דהואיל ולכבוד הקרבן היו עושין דכתיב ושאתם מים בששון (ישעיהו יב) צורך קרבן חשוב ליה

והא דאמר (סוכה פ"ה דף נג.) בוררת אשה חטין לאור בית השואבה לא שהיתה בוררת אלא שהיתה יכולה לברור ומיהו בירושלמי דייק מהכא דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה

רמב"ם הלכות כלי המקדש והעובדים בו ח'ו'

(ו) מכנסי כהנים הדיוטים שבלו ואבנטיהם, היו עושין מהן פתילות ומדליקין בהן במקדש בשמחת בית השואבה. וכתנות כהנים הדיוטים שבלו, היו עושין מהן פתילות למנורה תמיד:

גמרא שבת כ"ב:

מתיב רב ששת: "מחוץ לפרוכת העדות יערוך" (ויקרא כ"ד:ג') – וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו?! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי "עדות"? אמר רב: זו נר מערבי שנותן בה שמן קמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים.

תלמוד ירושלמי סוכה ה:ד

בן יהוצדק היה משתבח בקפיצותיו. אמרו עליו על רבי שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמונה אבוקות של זהב ולא היה אחד מהן נוגע בחברו וכשהיה כורע היה נועץ גודלו בארץ וכורע ומיד היה נזקף. איזו היא כריעה ואיזו היא בריכה. רבי חייה רבה הראה כריעה לפני רבי ונפסח ונתרפא לוי בר סוסי הראה בריכה לפני רבי ונפסח ולא נתרפא. כתיב [שמואל ב' ו' כ] וישב דוד לברך את ביתו ותצא מיכל בת שאול לקראתו וגו'. מהו אחד הריקים אמר אבא בר כהנא הריקים זה ארכיסטיס. אמרה היום נגלה כבוד בית אבא. אמרו עליו על בית שאול שלא נראה מהם לא עקב ולא גודל מימיהם הה"ד [שמואל א' כד ג] ויבא אל גדרות הצאן אשר על הדרך ושם מערה. רבי אבון בשם רבי לעזר גדד לפניו מגדר היה. [שמואל א' כד ג] ויבא שאול להסך את רגליו והוה חמי ליה משולשל ציבחד ומסליק ציבחד. משולשל ציבחד ומסליק ציבחד. אמר דוד היאך מינגע בהדין גופה צדיקא. הדא הוא די א"ל [שם י] הנה היום הזה ראו עיניך את אשר נתנך היום בידי במערה ואמר להרגך ואחוס עליך אין כתיב כאן אלא ותחס עליך. צניעותך חס עליך. [שמואל ב' ו' כא] ויאמר דוד אל מיכל לפני יי' אשר בחר בי מאביך וגו'. ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה. שאינן אמהות אלא אימהות. ומה נענשה [שם כג] ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה. והא כתיב [דברי הימים א' ג ג] הששי יתרעם לעגלה אשתו. שגעת כעגלה ומתה: